

Ахмед Раїд ДЖЕНАДІЯ**КУЛЬТУРНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ РОЗБІЖНОСТІ
МІЖ ЗАХІДНИМИ І СХІДНИМИ СУСПІЛЬСТВАМИ**

Розглядаються культурно-цивілізаційні розбіжності між західними і східними суспільствами, які виникли на зламі ХХ – ХХІ століть. Здійснено політологічний аналіз механізмів впливу процесів глобальної модернізації на відродження східних культур і на соціально-політичне самоствердження країн Сходу. Прослідковано причини і наслідки суперечностей між цінностями Заходу і Сходу в аспекті їх соціально-політичного застосування в кризових умовах. Показано процес трансформації однополюсного світу в поліцивілізаційну систему, в якій усе більш активну роль відіграють східноазіатське самоствердження та ісламське відродження.

Ключові слова: глобальна модернізація, поліцивілізаційна система, міжцивілізаційні взаємовідносини, ісламське відродження, ісламський фундаменталізм.

Дженадія Раїд. Культурно-цивилизационные противоречия между западными и восточными обществами.

Рассматриваются культурно-цивилизационные противоречия между западными и восточными обществами, возникшие на изломе ХХ – ХХІ веков. Осуществлен политологический анализ механизмов влияния процессов глобальной модернизации на возрождение восточных культур и на социально-политическое самоутверждение стран Востока. Прослежены причины и следствия противоречий между ценностями Запада и Востока в аспекте их социально-политического применения в кризисных условиях. Показан процесс трансформации однополюсного мира в полицивилизационную систему, в которой все более активную роль играет восточноазиатское самоутверждение и исламское возрождение.

Ключевые слова: глобальная модернизация, полицивилизационная система, межцивилизационные взаимоотношения, исламское возрождение, исламский фундаментализм.

Dzenadia Raid. Cultural and civilizational differences between Western and Eastern societies.

Discusses the cultural and civilizational differences between Western and Eastern societies, which at the turn of the ХХ-ХХІ centuries. A political analysis of the impact of the global modernization processes in the revival of Eastern cultures and socio-political acceptance of the East. Traced the cause and effect of conflict between the values of East and West in their socio-political aspect of the crisis. Shows the process of the transformation of one pole of the world in the policiviliza-

cion system, in which the increasingly active role played by the East Asian process of self-affirmation and the Islamic Renaissance.

Key words: *global modernization, polycivilization system, intercivilization relationships, Islamic revival, Islamic fundamentalism.*

Міжцивілізаційні взаємовідносини на початку ХХІ століття характеризуються значними культурно-цивілізаційними розбіжностями між західними і східними суспільствами. Від системного і адекватного теоретичного осмислення цієї проблематики багато в чому залежить адекватність політичних курсів різних держав і, що цілком природно, політичного курсу сучасної України. Від цього залежать і процеси формування суспільної свідомості в українському суспільстві, яке відчуває на собі активний вплив культури Заходу і Сходу.

Вивчаючи процеси, що впливають на зміну співвідношення сил між Заходом і Сходом, динаміку зміни цивілізаційних зрушень наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть, зіставляючи ціннісні системи східних і західних цивілізацій, аналізуючи парадоксальне поєднання глобальної модернізації і східної індиґенізації (повернення до традиційних культурних цінностей) ми тим самим сприяємо вирішенню актуального завдання – формування глобального клімату взаєморозуміння і взаємної толерантності. У цьому ж аспекті заслуговує на увагу поглиблений аналіз сучасного політичного ісламу як одного з найбільш динамічних і радикальних ідейно-політичних напрямів сучасності, який схиляється до альтернативного бачення світових процесів і власного ісламського глобалізаційного проекту. Не меншу актуальність становить аналіз процесу трансформації однополюсного світу в складну, політично конфліктну поліцивілізаційну систему, в умовах якої доведеться прокласти зовнішньополітичний курс сучасним державам.

Виходячи з вищезазначеного, перспективним напрямом наукових досліджень є розкриття об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на зміну змісту і характеру політичних процесів. Саме цей напрям і визначив мету пропонованої статті дослідити співвідношення сил між Сходом і Заходом наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть у культурно-цивілізаційному контексті. Виходячи з мети даного дослідження, автор орієнтований на вирішення наступних завдань: здійснення політологічного аналізу механізмів впливу процесів глобальної модернізації на відродження східних культур і на соціально-політичне самоствердження країн Сходу; зіставлення цінностей Заходу і Сходу в аспекті їх соціально-

політичного застосування в кризових умовах; дослідження чинників трансформації однополюсного світу в поліцивілізаційну систему, в якій усе більш активну роль відіграють східноазіатське самоствердження та ісламське відродження; осмислення діалектики глобальних «викликів і відповідей» в амплітуді дії східно-західного мегациклу.

Протиборство Заходу і Сходу у світовому політичному процесі глибоко проаналізовано у працях основоположників теорії цивілізацій О. Шпенглера, А. Тойнбі, П. Сорокіна. Ближче до нашого часу С. Хантінгтон показав глибоку зміну співвідношення сил між Сходом і Заходом на користь цивілізацій Сходу¹. На різку активізацію Сходу і необхідність відповідних дій Заходу (передусім, США) вказує у ряді своїх робіт З. Бжезинський. Про зміну співвідношення між Заходом і Сходом в умовах «інформаційної хвилі» пише Е. Тоффлер. У своїй праці «Великий розрив» Ф. Фукуяма осмислює нові міжнародні і міжцивілізаційні співвідношення, що виникають в епоху «великої реконструкції». Глибоку трансформацію «східно-західного мегациклу» відзначає О. Панарін².

Ряд російських дослідників деталізує ті або інші аспекти розвитку сучасного Сходу. Так Л. Єфімова пише про особливості політичної культури сучасного Сходу, а також про політичні системи і політичні культури країн Південно-Східної Азії. Вона, зокрема, відзначає, що зазначені особливості все виразніше окреслюються внаслідок прагнення Заходу до домінування в Азії і в усьому світі³. М. Сапронова досліджує основні риси і особливості функціонування політичних систем арабських країн. В. Донцов і Т. Чупиліна аналізують політичні системи монархій Аравійського півострова. І. Кудряшова роздумує про ісламську цивілізаційну домінанту і політичну модернізацію на Близькому і Середньому Сході. Л. Гудошников займається вивченням еволюції політичних інститутів Китаю в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Таким чином, існує значне коло джерел, що створюють яскраву і різноманітну «мозаїку», що складається з різних концепцій і підходів до проблеми динаміки «східно-західного мегациклу».

Аналіз літератури засвідчує, що сьогодні Захід все ще залишається лідером у плані могутності і впливу. Але в той же час мають місце поступові фундаментальні зміни у балансі влади між різними цивілізаціями. Прослідковується тенденція відносного зниження могутності Заходу, який все ще домінуватиме в науці, технічних розробках, модернізації цивільної і військової сфер, але контроль над іншими важливими ресурсами втрачатиметься. Цю сферу усе

більш енергійно братимуть на себе домінуючі держави незахідних цивілізацій.

Могутність Заходу під впливом механізмів глобального перерозподілу сил і ресурсів може бути розсіяно по макрорегіонах між декількома основними цивілізаціями і їх домінуючими державами. Найбільш значне посилення могутності, імовірно, припадатиме на частку східно-азіатських цивілізацій. Проте це слід сприймати як віддалені перспективи. До нинішніх процесів відноситься відродження і зростання культурної упевненості в собі незахідних суспільств, а також відторгнення ними культури Заходу. Це відбувається на тлі посилення кризових процесів у культурі й системі цінностей західних суспільств.

Усе більш привабливим стає досвід індо-буддійської цивілізації. Індуїстський закон карми свідчить, що жоден вчинок, здійснений людиною в її минулому житті, не залишається без наслідків, і кожна її дія, слово і думка можуть виявитися вирішальними для майбутнього земного існування. Тобто принцип свободи людини має тільки один істотний обмежувач – моральність. Усі елементи світу визнаються, по-перше, взаємопов'язаними (перевтілення припускає глибоко інтимну взаємозалежність доль усього живого), і по-друге, самоцінними, такими, що виключають примітивний утилітарний підхід⁴.

На противагу Сходу європейський антропоцентризм орієнтований на самодостатню людину як центр всесвіту, як «міру усіх речей». Антропоцентризм відчужує людину соціальну від решти світу і робить її пануючою над ним. В протилежність йому буддизм, як і ноосферна теорія, виступає за коеволюційну перспективу розвитку органічної системи «світ-суспільство-людина».

Цю ж лінію можна прослідкувати і в даоському вченні. Даосизм – це пошук правильного шляху буття – «дао». Останній пов'язаний з такими принципами, як «цзи-жань»(природність, дотримання законів і ритмів природи) і «у-вей» (утримання від самовпевненого і безвідповідального втручання людини в природний хід речей).

У основі альтернативного Заходіві підходу до проблеми взаємовідносин людини і навколишнього світу знаходиться африканський і латиноамериканський культурні архетипи. Показовий міф про «Чорного Орфея», реконструйований Ж.-П. Сартром, а також теорія «негритюду», яка протиставляє природно-художній, афективний тип особи європейському розсудливо-логічному типу.

Потужним глобальним духовним чинником стає іслам, що звертається до трансцендентних цінностей. Активізуються автохтонні духовні спрямування в пострадянських країнах. Це має відношення і до сучасної України. А отже, формується принципово нове ментальне середовище, що активно впливає на геополітичні процеси в сучасному світі.

Східна політика реформізму (модернізація без вестернізації) виражена в прагненні скомбінувати модернізацію зі збереженням базових цінностей східної культури. Цей шлях сьогодні найбільш популярний серед еліт Сходу. У його рамках на соціальному рівні модернізація посилює військову, економічну і політичну потужність східних суспільств, вселяючи в людей цих суспільств віру в перевагу своєї культури. На індивідуальному рівні модернізація породжує відчуття відчуженості і розпаду традиційних соціальних зв'язків і стосунків, що формує кризу ідентичності. В умовах цієї кризи люди Сходу все більше відторгують західний індивідуалізм і шукають порятунку в своїх традиційних релігіях. Модернізація тим самим посилює традиційні культури і одночасно скорочує відносний вплив Заходу. Основним лейтмотивом такої орієнтації є ідея, яка стверджує, що світ не може бути однополюсним⁵.

В сучасних умовах прослідковується парадоксальна тенденція: глобальна модернізація, ініційована Заходом, нарешті стимулює відродження незахідних культур і підйом незахідних центрів могутності. Це відноситься до відродження ісламу і «ре ісламізації» мусульманських суспільств. У Індії відбувається повернення до цінностей індуїзму і втілення їх у політику і громадське життя. У Східній Азії активно пропагується конфуціанство. У Японії (середина 80-х років ХХ століття) сформувалася ідеологія «нихондзинрон» – теорія про Японію і японців. Лідери говорять про «азіатизацію» своїх країн. У Росії після краху комунізму поновилися боротьба між «західниками» і «слов'янофілами». «Демократичний парадокс» індигенізації виявляється в тому, що спочатку незахідні суспільства засвоюють західні демократичні інститути, потім ці інститути демократичним шляхом приводять до влади національних, антизахідно налаштованих лідерів. Процес індигенізації широко виявляється у трансформації глобальної лінгвістичної політики і у відродженні релігії. Модернізаційні процеси, які сприяють залученню східних суспільств до глобального співтовариства, у поєднанні з дією закону індигенізації другого покоління, призводять до того, що процес глобалізації і модернізації тільки посилює відродження

автохтонних культур і духовних цінностей країн Сходу. А це своєю чергою посилює зворотну дію Сходу на західний світ.

Центральними елементами будь-якої культури є мова і релігія. Зародження універсальної цивілізації супроводжується формуванням універсальної мови і універсальної релігії. Англо-саксонський світ, що претендував на роль універсальної цивілізації, нав'язував англійську мову як універсальну. Проте за останні десятиліття сталося зниження долі людей, що говорять англійською, французькою, німецькою, російською і японською мовами. Дещо знизилася частка носіїв китайського (мандаринського) діалекту. І навпаки, частка використання хінді, малайської, індонезійської, арабської, бенгалі, іспанської, португальської мов збільшується.

На початку ХХІ століття англійська мова, навіть там, де вона продовжує використовуватися, втрачає роль розповсюджувача західної культури. Боротьба з мовами імперії стала одним із способів, за допомогою яких національні еліти визначають свою ідентичність і формують нові управлінські команди. Спостерігаються дві протилежні тенденції в незахідних суспільствах: з одного боку англійська мова все більше використовується на університетському рівні. Знання англійської відкриває можливість зарубіжної кар'єри для випускників. З іншого боку, в незахідних країнах наростає соціальний і політичний тиск «знизу», що змушує еліту все більше використовувати місцеві мови. Володіння ними відкриває шлях до політичної кар'єри у нових незалежних країнах.

Аналогічні тенденції можна побачити і в релігійних практиках світу. За останні декілька десятиліть ХХ століття іслам і християнство значно збільшили число своїх прибічників у Африці. Зрушення у бік християнства (католицизм і протестантизм) сталося в Південній Кореї. Проте вплив ісламу росте набагато швидше в порівнянні з іншими релігіями. Поширення ісламу відбувається двома шляхами: по-перше, за рахунок звернення іновірців і, по-друге, за рахунок розширеного відтворення власного бурхливо зростаючого населення. «Реванш Бога» стає повсюдним. Багато європейських інтелектуалів виступають за «Друге хрещення Європи», а молоді мусульманські інтелектуали закликають не «осучаснити іслам», а «ісламізувати сучасність». У ряді релігійних напрямів виникли фундаменталістські рухи, що закликають до рішучого очищення релігійних доктрин та інститутів, до зміни індивідуальної, соціальної і політичної поведінки відповідно до священних релігійних догматів. Услід за секуляризацією зразка ХХ століття йде «десекуляризація світу» зразка ХХІ століття, що стимулює процес переходу світу від

однополярності до стану поліцивілізаційності. Західні ідеології усе помітніше слабшають і все більше посилюється вплив східних релігій. Глобальна політична історія і соціокультурне життя усе більше трансформуються під впливом «східного чинника».

Однією з найбільш важливих подій у світі з другої половини ХХ століття став економічний бум Східної Азії. Цей процес почався в Японії в 1950-х роках. Потім поширився на «чотириох тигрів» (Гонконг, Тайвань, Південну Корею, Сінгапур). Наступна хвиля модернізації охопила Китай, Малайзію, Таїланд, Індонезію. Зараз прискорено модернізуються Індія, Філіппіни, В'єтнам. Усе це складає різкий контраст з помірним розвитком економіки в Європі й Америці та застоєм, що охопив велику частину світу. Добробут все менше ототожнюється із Заходом, і все більше – зі Сходом.

У соціокультурному плані проявляються чотири головні аспекти:

По-перше, упевненість в тому, що в Східній Азії і далі триватиме бурхливе економічне зростання, яке забезпечить економічну перевагу Сходу над Заходом. Захід нестримно втрачатиме можливість примушувати країни Азії наслідувати західні стандарти у сфері прав людини та інших цінностей.

По-друге, азіати вважають, що їхній економічний успіх багато в чому пояснюється перевагою азійської культури над «занепадаючою» західною культурою. Цінності східної культури – порядок, дисципліна, сімейна згуртованість, працьовитість, колективізм, відповідальність – протиставляються самовпевненості, неробству, індивідуалізму, злочинності, недбалій освіті, неповазі до влади, властивим сучасному західному способу життя.

По-третє, жителі Східної Азії визнають відмінності між азійськими країнами, але водночас підкреслюють і їх спільність. Загальною їх лінією є конфуціанська система цінностей. З ними тісно пов'язане відкидання індивідуалізму, панування «м'якого» авторитаризму, сполученого з обмеженими формами демократії.

По-четверте, жителі Східної Азії розглядають азійський розвиток і азійські цінності як зразки, яким повинні слідувати інші незахідні суспільства у своїх спробах наздогнати Захід. Вони рекомендують і Заходу прийняти ці цінності для самооновлення.

На відміну від макрорегіону Східної Азії в ісламському макрорегіоні домінує передусім не економічний, а релігійний чинник. Головне гасло мусульманського співтовариства: «іслам – ось вирішення всього»⁶. Виділяються три основні аспекти соціально-політичного підйому ісламу: 1) ісламські народні виступи, що кидають

виклик світській або «недостатньо ісламській» державі; 2) іслам, як інструмент державної політики в цілях легітимізації влади і консолідації суспільства; 3) іслам як спосіб самоідентифікації груп у масштабі глобальних політичних стосунків.

Сучасне ісламське відродження складається з чотирьох основних фаз: а) прийняття ісламським світом західного модерну; б) відкидання західної культури; в) заглиблення в іслам; г) затвердження ісламу як єдино вірного орієнтиру в сучасному світі. Ісламське відродження торкнулося більшості аспектів громадського і політичного життя в мусульманських країнах і у сфері міжнародних відносин.

Ісламізація відбувається спочатку в культурному плані, потім переходить на соціальну і політичну сфери. Центральний елемент ісламізації – розвиток ісламських громадських організацій і поглинання раніше існуючих організацій ісламістськими групами. Ісламське «громадянське суспільство» часто дублює і навіть перевершує світське співтовариство, замінюючи собою діяльність його слабких інститутів. Тобто йдеться про утвердження підходу, згідно якого національна ідентичність наділена здатністю подолати всі існуючі проблеми⁷.

Активісти ісламського відродження виходять з мусульманського релігійно-філософського принципу: «людина не існує заради самої себе. Вона є інструментом Провидіння». Така філософія багато в чому визначає як творчу ефективність ісламського «громадянського суспільства», так і руйнівну ефективність ісламського тероризму.

До основних соціальних чинників сучасного ісламського відродження можна віднести наступні.

1. Чинник студентства й інтелігенції. Ісламізація розпочинається зі встановлення фундаменталістського контролю над студентськими союзами і іншими молодіжними організаціями, потім охоплює університети, включаючи технічні інститути, інженерні і природничо-наукові факультети. Збільшується частка студентів, які здобувають освіту рідною мовою і тому легше сприймають ідеї ісламу. Ісламісти розширюють позиції і серед жінок.

2. Чинник представників середнього класу (купців, торговців, дрібних підприємців, ринкових реалізаторів) – масових активістів ісламістських рухів. Вони відіграли вирішальну роль у цілому ряді революційних подій, включаючи «арабську весну». Збільшується сучасний сектор середнього класу (лікарі, адвокати, інженери, вчені, вчителі, державні службовці).

3. Чинник міських маргіналів, які нещодавно переїхали в міста. Стрімкі темпи зростання міського населення, скупченість «нових

городян» в депресивних районах різко радикалізували соціальну обстановку. За цих умов мало не єдиним джерелом, з якого мігранти отримують соціальну і моральну допомогу, є ісламські організації, що цей чинник використовують з власною метою.

До 1980–1990-х років ісламістські рухи стали переважаючими серед опозиційних рухів у мусульманських країнах. Їх сила – наслідок слабкості традиційних джерел політичної опозиції. Різке зростання грамотності в арабських країнах, розрив між грамотним молодим поколінням і безграмотним старшим, зростаюче «неспівпадіння знань і влади» вносить напруженість в ісламські політичні системи і викликає конфлікти всередині ісламського світу. Відбувається зміна демографічного балансу між мусульманами і місцевим населенням у Франції, Росії, на Балканах, в Греції, Італії, Іспанії, інших країнах Європи і Північної Америки. Усі ці чинники висувають ісламський світ в розряд регіону з високою інтенсивністю революційних настроїв.

Склалися два основні напрями ісламського фундаменталізму. Прибічники одного напрямку закликають до повної ізоляції від Заходу. Інший напрям стоїть за відродження того ісламу, який дозволив середньовічному Сходу випереджати Європу часів хрестових походів. Ісламський фундаменталізм прагне привести норми громадського і особистого життя у відповідність з приписами Корану і шариату. У області економіки він націлений на особливий шлях розвитку, обумовлений шариатськими нормами володіння власністю, приписами Корану відносно торгівлі, фінансів і заборони на лихварство. Як політична ідеологія він спирається на антикапіталістично налаштовані прошарки суспільства, які постраждали від вестернізації.

Після військової поразки в Афганістані лідери екстремістського крила політичного ісламу сконцентрувалися в Палестині. Там був розгорнутий джихад з кінцевою метою – знищити Ізраїль, що спирається на власну історико-ідеологічну версію близькосхідного процесу. Ісламський екстремізм експлуатує традиційні для Сходу відданість сім'ї і занижену оцінку людського життя. Шахід (самовбивця-терорист) підноситься як лицар ісламу, що гине за віру. У світі діє велика мережа ісламських радикальних угруповань, таких, як «Брати-мусульмани», «Аль-каїда», «Хамас», «Хезболлах», «Ісламський джихад», «Джама Ісламійя» та ін.

Основні ідеологічні принципи радикальних ісламістів: а) лояльність по відношенню до транснаціональної «умме» й ісламська

солідарність; б) священне право – розгортати джихад всюди для допомоги побратимам-мусульманам, не визнаючи національних меж; в) релігійний обов'язок ісламських сил у світській мусульманській державі – захоплення влади шляхом організованого насильства в цілях подальшого встановлення диктатури шаріату; г) заперечення багатопартійної демократії як несумісної з ісламською політикою; д) ідеологічний і фізичний терор як зброя для нав'язування політичної волі ісламістів у немусульманських країнах.

Проте принципи радикального ісламізму не мають підтримки у багатьох духовних осіб ісламського світу. Багато радикальних організацій заборонені, або оголошені поза законом в країнах Заходу. Існує колізія: те, що на Сході розцінюється як національно-визвольний рух, у західному світі нерідко сприймається як тероризм.

Таким чином, можна зробити висновок, що світова історія охоплена взаємодією і взаємним опонуванням цивілізацій Заходу і Сходу, де ініціатива періодично перехоплюється то одним, то іншим учасником глобального історичного мегациклу. На початку ХХІ століття модернізація посилює традиційні культури і одночасно скорочує відносний вплив Заходу. В сучасному світі посилюється тяга до трансцендентних цінностей, формується принципово нове ментальне середовище, в якому знижується вплив західних ідеологій і посилюється вплив східних релігій. Можна припустити, що в умовах глобалізації економічне зростання в Східній Азії активно трансформуватиме світопорядок із західною домінантою у бік зростання мусульманського впливу й відродження економічної могутності й культурно-релігійного впливу східних суспільств. Підсумком історичного протиборства Сходу і Заходу в історичній перспективі може стати утвердження принципу рівноправного діалогу культур. До цього усіх учасників історичного процесу підштовхує необхідність вирішення загальних глобальних проблем, вироблення «симбіотичної» (конвергентної) формули співіснування.

1. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Хантингтон С. ; пер. с англ. Т.Велимеева, Ю. Новикова. – М. : АСТ, 2003. – 603 с. 2. Панарин А.С. Стратегическая нестабильность в XXI веке / Панарин А.С. – М. : Алгоритм, 2003. – 560 с. 3. Ефимова Л.М. Особенности политической культуры современного Востока / Л.М. Ефимова // Политические системы и политические культуры Востока. – М. : АСТ : Восток – Запад, 2007. – С. 135. 4. Армстронг К. Будда / Армстронг К. ; [пер. с англ.]. – М. : Альпина, 2008. – С. 7. 5. Громов М.Н. Многофакторность и многовекторность цивилизационного развития / Громов М.Н. // Восточнохристианская цивилизация и проблемы межрегионального взаимодействия. – М. : ИФРАН, 2004. – С. 58. 6. Джемаль Г. Освобождение

ислама / Джемаль Г. – М. : Умма, 2004. – 413 с. 7. Саїд Е. Гуманізм і демократична критика / Саїд Е. ; пер. з англ. Артема Чапая. – К. : Медуза, 2014. – С. 58.

Dzenadia Raid. Cultural and civilizational differences between Western and Eastern societies

Discusses the cultural and civilizational differences between Western and Eastern societies, which at the turn of the XX-XXI centuries. A political analysis of the impact of the global modernization processes in the revival of Eastern cultures and socio-political acceptance of the East. Traced the cause and effect of conflict between the values of East and West in their socio-political aspect of the crisis. Shows the process of the transformation of one pole of the world in the polycivilization system, in which the increasingly active role played by the East Asian process of self-affirmation and the Islamic Renaissance.

Intercivilizational relations at the beginning of the XXI century characterized by significant cultural and civilizational differences between western and eastern societies. The adequacy of the policies of different countries and, quite naturally, the political course of modern Ukraine depends largely on a systematic and adequate theoretical understanding of this issue. The formation of social consciousness in Ukrainian society that is under the active influence of cultures of East and West also depend on this process.

Studying the processes that influence on the changing of the powers' balance between East and West, the fluctuations of civilizational progress at the end of the XX - beginning of XXI centuries, matching value systems of eastern and western civilizations, analyzing the paradoxical combination of global modernization and eastern indigenization (returning to traditional cultural values), we thereby help for solving important task – formation of a global climate of mutual understanding and tolerance. In this aspect special attention should be paid to depth analysis of the modern political Islam as one of the most dynamic and radical ideological and political trends of our time, which tends to alternative vision of global processes and their own Islamic globalization project. The relevance is the analysis of the unipolar world transformation in a complex, politically conflict polycivilization system, in which modern states will form their foreign policy.

Based on this, the discovering the objective and subjective factors which influence on the changing in content and nature of the political process is a perspective direction of scientific research. This direction stated the purpose of this article to explore the powers' balance between East and West in the end of XX - beginning of XXI centuries in cultural and civilizational context. For the purpose of this research, the author focuses on the following tasks: political analysis of the influence mechanisms of the global modernization on the revival of Eastern cultures and socio-political assertiveness of the East; comparing the values of East and West in terms of their socio-political use in crisis situations; discovering factors of the unipolar world transformation to polycivilization system in which an increasingly active role played by East Asian Islamic revival and assertiveness; understanding of dialectics "call and response" in the amplitude of action East-West megacycle.

Key words: *global modernization, polycivilization system, intercivilization relationships, Islamic revival, Islamic fundamentalism.*